

Evaluatie programma 'Meer meisjes in mbo Techniek' 2017 – 2020

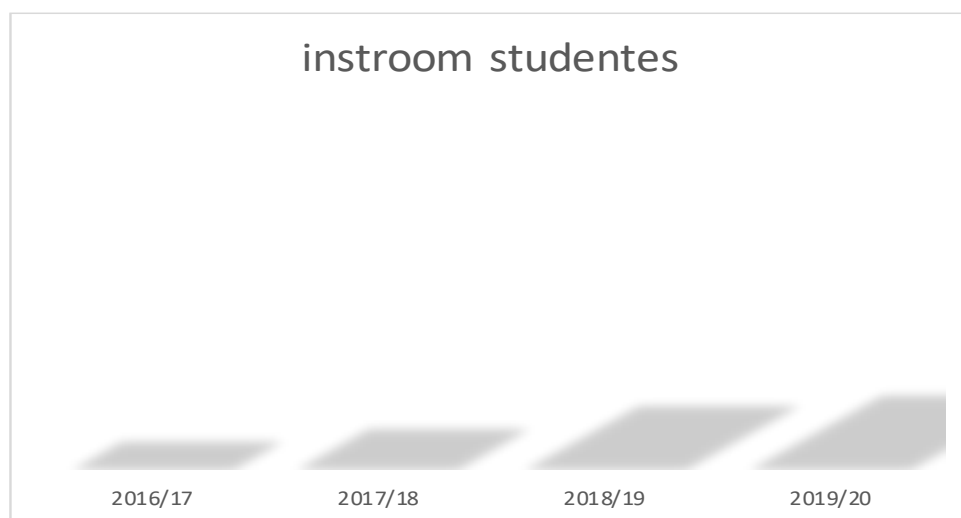
Voor en door mbo-scholen is het programma 'Meer meisjes in mbo Techniek' uitgevoerd van 2017 – 2020 om de v/m-diversiteit in de techniek- en ICT-opleidingen te vergroten. VHTO heeft met financiering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kennis en instrumenten ingebracht en het programma en de scholen ondersteund. Een Stuurgroep op bestuurlijk niveau jaagt het project aan.

De resultaten van de eerste programmaperiode zijn geëvalueerd en beschreven in een monitorrapportage. Het doel van deze monitorrapportage is om trends zichtbaar te maken en de scholen inzicht te geven in hun positie ten opzichte van andere scholen. In het onderstaande een overzicht van de belangrijkste bevindingen uit de monitorrapportage.

Aantal vrouwelijke studenten dat instroomt in mbo-techniek en ICT groeit

De landelijke instroomcijfers laten een continue stijging zien van het aantal vrouwelijke studentes dat een techniek- of ICT-opleiding kiest. Hun aantal neemt in de programmaperiode toe met 308. Een groei van 5%. Het gaat nog niet om grote aantallen, 14% van de studenten in mbo techniek en ICT is nu vrouw, maar de trend is positief.

Instroom aantal studentes in mbo-techniek en -ICT landelijk

In vier jaar tijd is ook het aantal gediplomeerde vrouwelijke studenten toegenomen met 21%. Dit is een landelijke trend die zowel bij de projectscholen als bij de 'niet-projectscholen' te zien is.

Groei vooral bij scholen die participeren in 'Meer meisjes in mbo Techniek'

Bij de 'projectscholen' is de groei 9% in vier jaar en daarmee flink hoger dan bij 'niet-projectscholen'. Het wijst erop dat aandacht voor genderdiversiteit terug te zien is in de instroomcijfers.

Instroom aantal vrouwelijke studenten naar wel/geen projectdeelname

	Niet- projectscholen	Projectscholen
	aantal vrouwen	aantal vrouwen
2019/20	3328	3213
2018/19	3277	3198
2017/18	3354	2961
2016/17	3297	2936
Toename in 4 jaar	31	277

De gezamenlijke projectscholen hebben wel een gemiddeld instroompercentage dat onder het landelijke gemiddelde ligt. Dat is logisch omdat scholen die al een diverse studentenpopulatie hebben, zoals sommige gespecialiseerde vakscholen, niet in het programma participeren.

Instroom vrouwelijke studenten verschilt per sector en opleiding

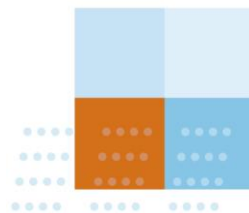
Tussen de scholen onderling zijn grote verschillen en ook per school kan het aantal vrouwelijke studenten per studiejaar sterk wisselen. Een derde van alle vrouwelijke techniek- en ICT-studenten bij de projectscholen volgt een opleiding in de sector Techniek en Gebouwde Omgeving (TGO). Voor het aantal studentes in de sector TGO maakt het veel uit of een school de Analisten-opleiding aanbiedt. De scholen met deze opleiding hebben vaak een hogere instroom van vrouwelijke studenten dan de scholen die deze opleiding niet hebben. 44% volgt een mbo-opleiding in de sector ICT & Creatieve Industrie (ICT & CI). Binnen deze sector kiezen meisjes vooral de creatieve opleidingen.

Aantal deelnemende scholen nu 27

In de drie jaar dat het programma is uitgevoerd zijn steeds meer mbo-scholen gaan deelnemen aan 'Meer meisjes in mbo Techniek'. Tien scholen waren betrokken in het startjaar 2017 en gedurende de gehele projectperiode zijn er scholen bijgekomen zowel in 2018 als in 2019. Eind 2019 zijn in het totaal 27 mbo-scholen meer of minder actief betrokken bij het programma. Op iedere school is een ambassadeur actief die de activiteiten coördineert en aanjaagt. De scholen leren van elkaar in het ambassadeursnetwerk.

Focus op aanpak instroom en beeldvorming. Aandacht voor veilig leerklimaat neemt toe

Instroom en beeldvorming krijgen de meeste aandacht in de aanpak van scholen. Alle scholen werken aan een meer positieve, maatschappelijk relevante beeldvorming van het techniek- en ICT-onderwijs en organiseren activiteiten om vmbo-meisjes te interesseren voor de opleidingen. In 2019 ligt het hoofddaccent op het werken met vrouwelijke rolmodellen in alle wervingsactiviteiten en in de oriëntatieprogramma's voor vmbo-leerlingen. Meer scholen richten zich in 2019 naast instroombevordering ook op het onderwijsproces zelf. Deze scholen nemen 'meisjes en techniek' mee in onderwijsinnovaties. Een veilig leerklimaat en een schoolcultuur waar meisjes en jongens zich prettig voelen, heeft ook bij steeds meer scholen aandacht.

Aanbevelingen

Zowel in de Stuurgroep als in het Ambassadeursnetwerk is het programma geëvalueerd en is uitgesproken dat het noodzakelijk is de aandacht voor genderdiversiteit in techniek en ICT te continueren en verder te implementeren binnen de mbo-scholen. De Stuurgroep doet de volgende aanbevelingen voor een vervolg op de mbo-scholen.

1. Bewerkstellig (meer) bestuurlijk commitment en geef meer sturing aan de interne processen.
2. Werk samen met vmbo-scholen aan een oriëntatieprogramma mbo-techniek dat een vaste plek heeft in het curriculum van het vmbo.
3. Versterk de rol van de technische onderwijsteams bij het vergroten van v/m-diversiteit, met name bij het ontwikkelen van contextrijke lesinhouden en het gebruik van didactische werkvormen en zet vrouwelijke rolmodellen in.
4. Werk aan de professionalisering van docenten (gender- en gesprekstrainingen).
5. Zorg voor plaatsing van vrouwelijke studenten bij stagebedrijven waar ze welkom zijn.

1. Bestuurlijk commitment

De aandacht voor gender in techniek en ICT is toegenomen op de mbo-scholen. Meer personen binnen de scholen zijn actief als intern Ambassadeur of participeren in een intern netwerk 'vrouwen en techniek'. Een groter draagvlak voor v/m-diversiteit is een belangrijke stap om echte veranderingen op gang te brengen. De genderkennis die nodig is om de motivatie voor verandering te vergroten is toegankelijk gemaakt voor mbo-scholen en zal verder verspreid moeten worden onder docenten en studieloopbaanbegeleiders. Maar motivatie en kennis zijn niet genoeg. De aandacht die besteed kan worden aan gender is ook een kwestie van beschikbare tijd en middelen. Scholen waar op bestuurlijk niveau het belang van genderdiversiteit in techniek en ICT onderkend wordt, hebben meer mogelijkheden en capaciteit tot hun beschikking.

2. Vanzelfsprekende techniekoriëntatie

Op bijna alle participerende scholen is aandacht besteed aan de voorlichtingsactiviteiten. Vrouwelijke rolmodellen worden ingezet op open dagen en bij promotieactiviteiten en voorlichtingsmaterialen zijn herzien of aangepast. Studentes, vrouwelijke docenten en technische vakvrouwen zijn hierdoor veel meer in beeld, niet meer incidenteel maar structureel. Toch is het meestal nog steeds de vrije keuze van individuele vmbo-leerlingen of ze zich gaan oriënteren bij de sectoren Techniek en ICT in het mbo. Hierdoor zijn er nog steeds grote aantallen meisjes die helemaal nooit kennismaken met de opleidingen in deze sectoren. Omdat techniek en ICT een steeds meer verweven zijn in alle beroepen, is het aan te raden om toe te werken naar een situatie waarin techniekoriëntatie voor alle vmbo-leerlingen vanzelfsprekend is.

Opvallend is dat maar weinig projectscholen voorlichtingsactiviteiten apart voor meisjes organiseren terwijl bekend is dat in gescheiden groepen genderverwachtingen veel minder bepalend zijn. In gescheiden groepen voelen meisjes zich vrijer om te experimenteren. Het is daarom aan te bevelen een met kennis onderbouwde visie te ontwikkelen over wel/geen aparte activiteiten voor meisjes.

3. Grotere rol voor docententeams

Nog maar enkele projectscholen kiezen onderwijsvernieuwing als insteek voor het bevorderen van v/m-diversiteit. Er zijn plannen voor nieuwe opleidingen en keuzedelen met een maatschappelijke component, maar er worden nog geen nieuwe (crossover)opleidingen aangeboden waarmee een bredere groep jongeren voor techniek kiest. Ook de lesinhouden en de manier van lesgeven en begeleiden zijn nauwelijks veranderd. Hoewel bekend is dat de inhoud van opleidingen niet goed aansluit bij vrouwelijke studenten, lijkt dit in de praktijk moeilijk te veranderen. Om de onderwijsinhoud contextrijker en de didactische benadering interactiever te maken is het nodig dat onderwijsteams, en met name de vakdocenten, dit oppakken. Daarom is het belangrijk hun rol bij het bevorderen van v/m-diversiteit te versterken.

4. Selectie stagebedrijven

Vrouwelijke studenten die in het mbo een techniek- of ICT-opleiding volgen worden nog niet altijd adequaat voorbereid op het functioneren in de technische bedrijfscultuur. Ook voor hun minderheidspositie in een jongensgroep op school is niet altijd evenveel aandacht. Docenten en stagebegeleiders stellen zich meestal op het standpunt dat ze vrouwelijke studenten op dezelfde manier benaderen als mannelijke studenten, terwijl het juist van belang is dat zij oog hebben voor de specifieke ervaringen van vrouwelijke studenten in een mannenomgeving en hen begeleiden bij het ontwikkelen van een professionele identiteit in een masculiene cultuur. Ook een goede match met het stagebedrijf is een belangrijke factor in de verdere loopbaankeuzes van vrouwelijke studenten. Veel meer dan nu het geval is kunnen stagebegeleiders aansturen op plaatsing bij een 'vrouwvriendelijk' stagebedrijf.

5. Professionalisering van begeleiders

Het is bekend dat het leerklimaat en de school- en bedrijfscultuur een belemmering kunnen zijn zowel bij de instroom van vrouwelijke studenten, als tijdens de opleiding en zelfs bij de uiteindelijke beroepskeuze na de opleiding. Op veel mbo-scholen weten begeleiders echter niet hoe vrouwelijke studenten het leerklimaat en de mannelijke cultuur beleven. Er is in de techniekteams sprake van een soort ongemak om gevoelskwesaties en omgangsvormen te bespreken met vrouwelijke studenten. In sommige gevallen beschikken begeleiders niet over voldoende gespreksvaardigheden, maar meer in het algemeen kunnen we stellen dat het docenten vaak aan kennis ontbreekt over hoe ze rekening kunnen houden met de relevante verschillen tussen jongens en meisjes ten aanzien van techniek en ICT. Gender- en gesprekstrainingen om de genderkennis en de *soft skills* van techniekdocenten te vergroten zouden een goede aanvulling zijn op het professionaliseringsaanbod van mbo-scholen.

Meer informatie en praktische instrumenten voor mbo-scholen zijn te vinden op:
www.meermeisjesinmbotechniek.nl